

Leesonderwijs: van onderzoeksbevindingen naar concrete handvaten voor de praktijk

Wie ben ik?

Pedagogische wetenschappen

PhD onderwijskunde

Topic: begrijpend lezen in het secundair onderwijs

Nu: GO! CVO EduKempen – coördinator Edusprong
en kwaliteitsontwikkeling

Wat verwacht jij?

Menti.com

Code: 8805 9855

Planning sessie

Planning

Inleiding

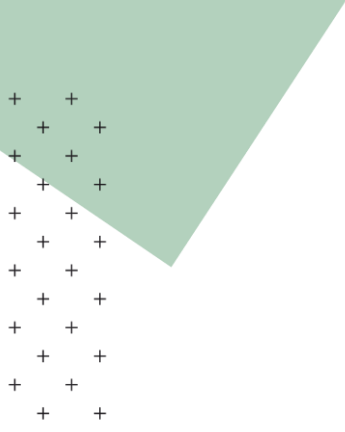
Sleutels voor effectief begrijpend lezen

ProjectExpert

Tot slot...

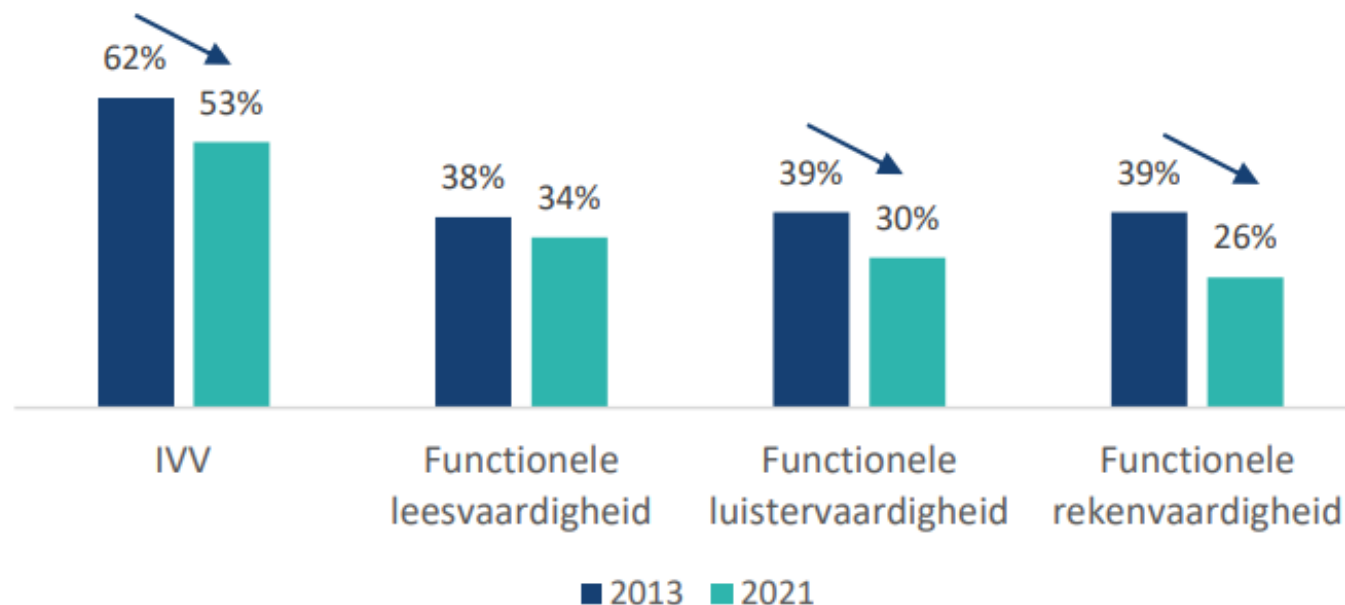
Inleiding

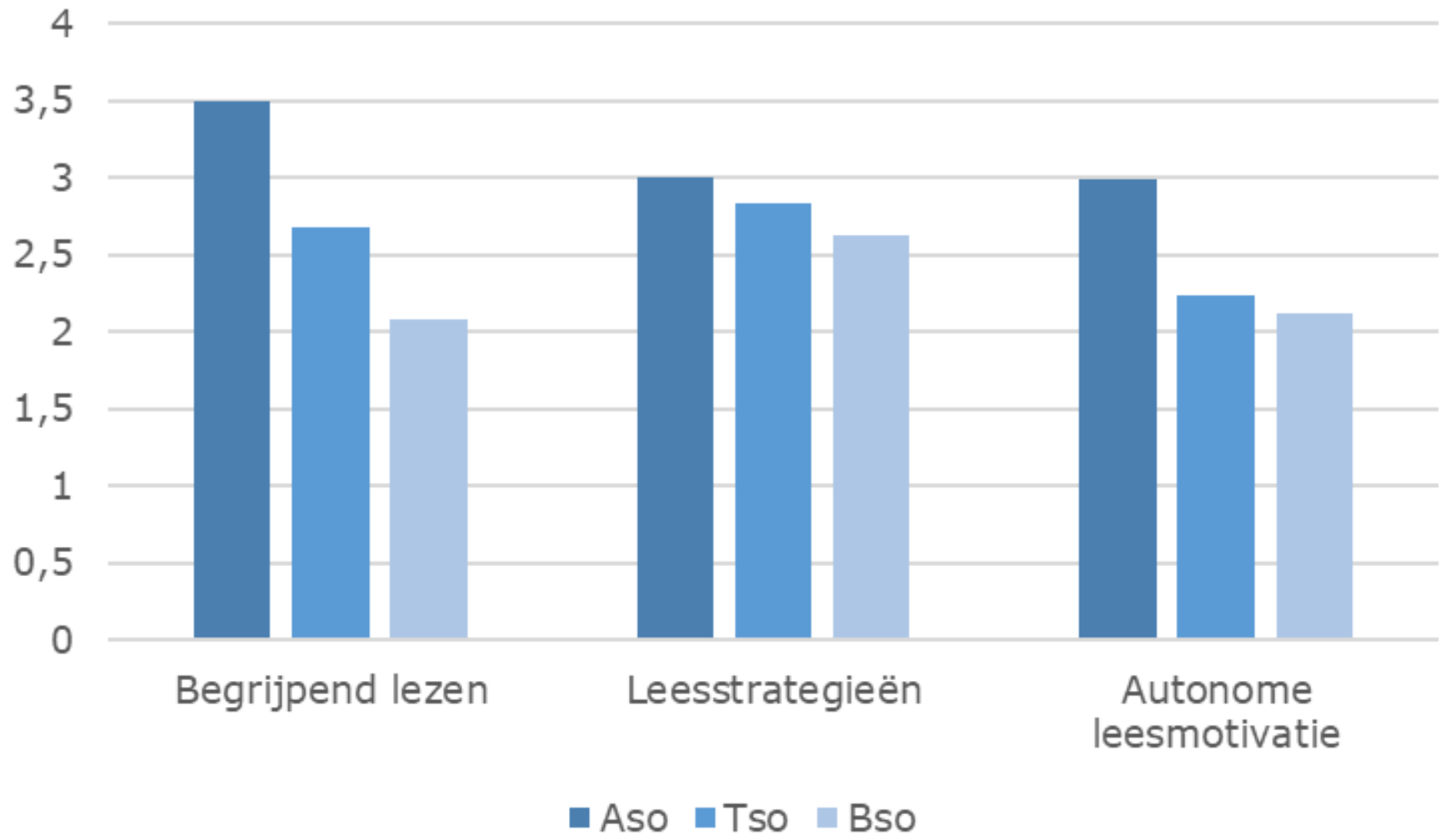
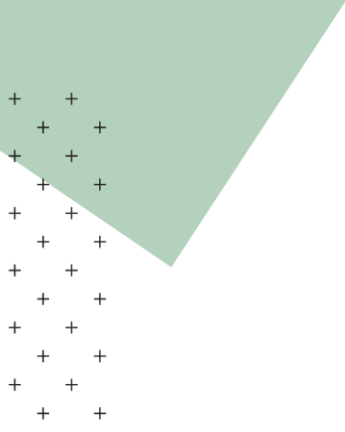

Peiling PAV derde graad BSO (2021)

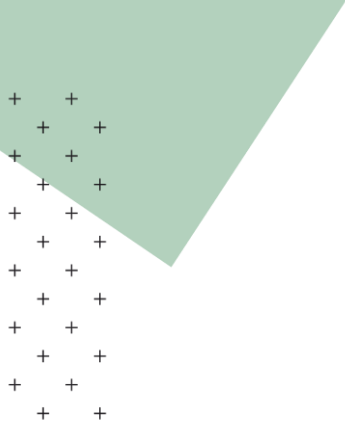

Sleutels voor effectief begrijpend lezen

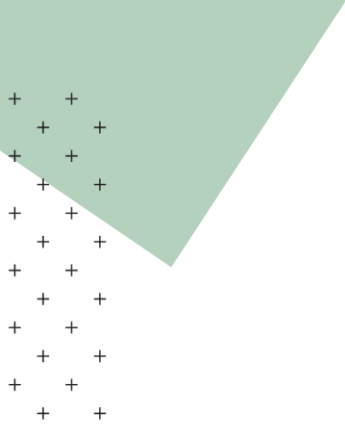
VLOR - review

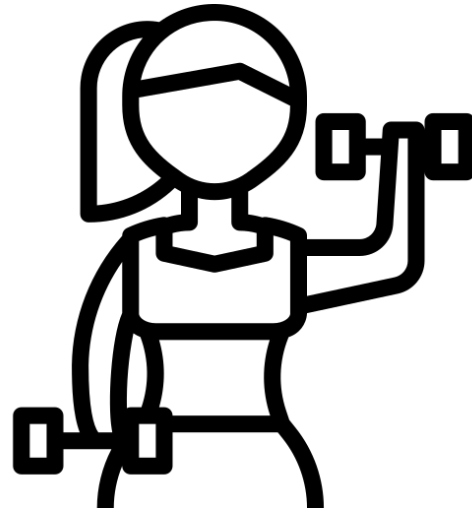

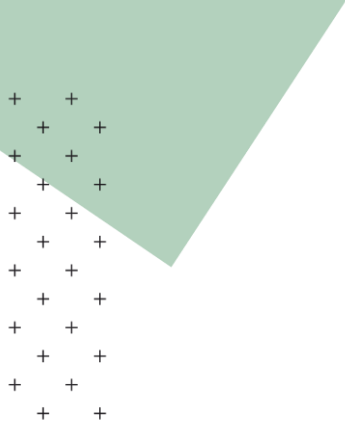
Wat is begrijpend lezen?

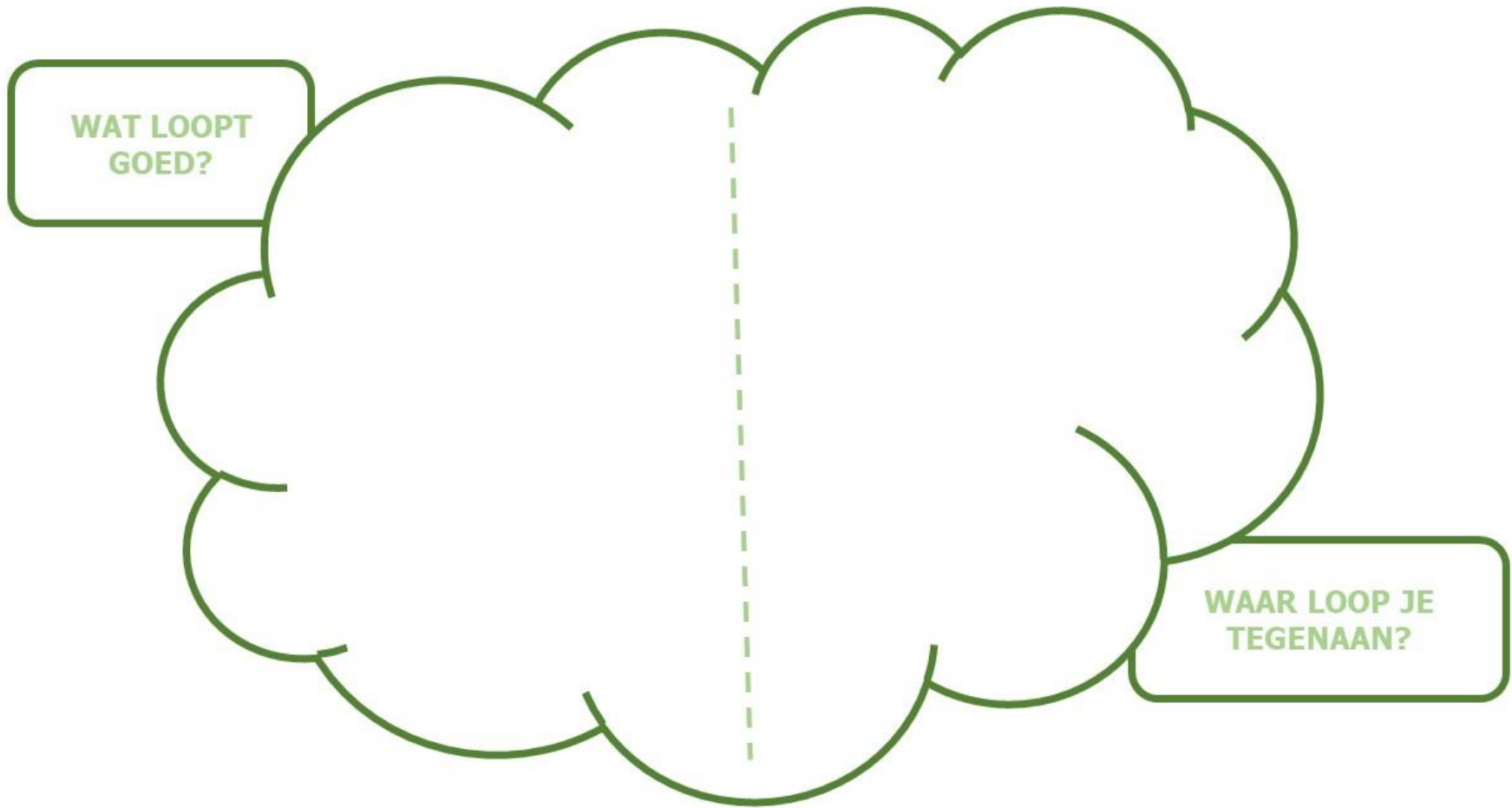
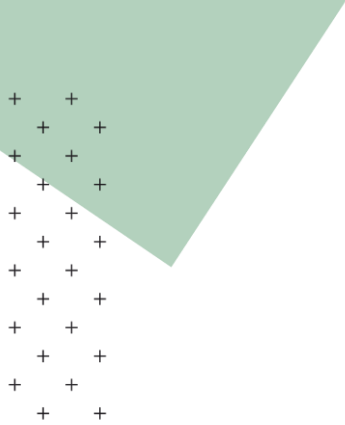
Begrijpend lezen is het achterhalen van de betekenis en bedoeling achter geschreven woorden, zinnen en teksten.

Leesbegrip bevorderen: hoe doe je dat?

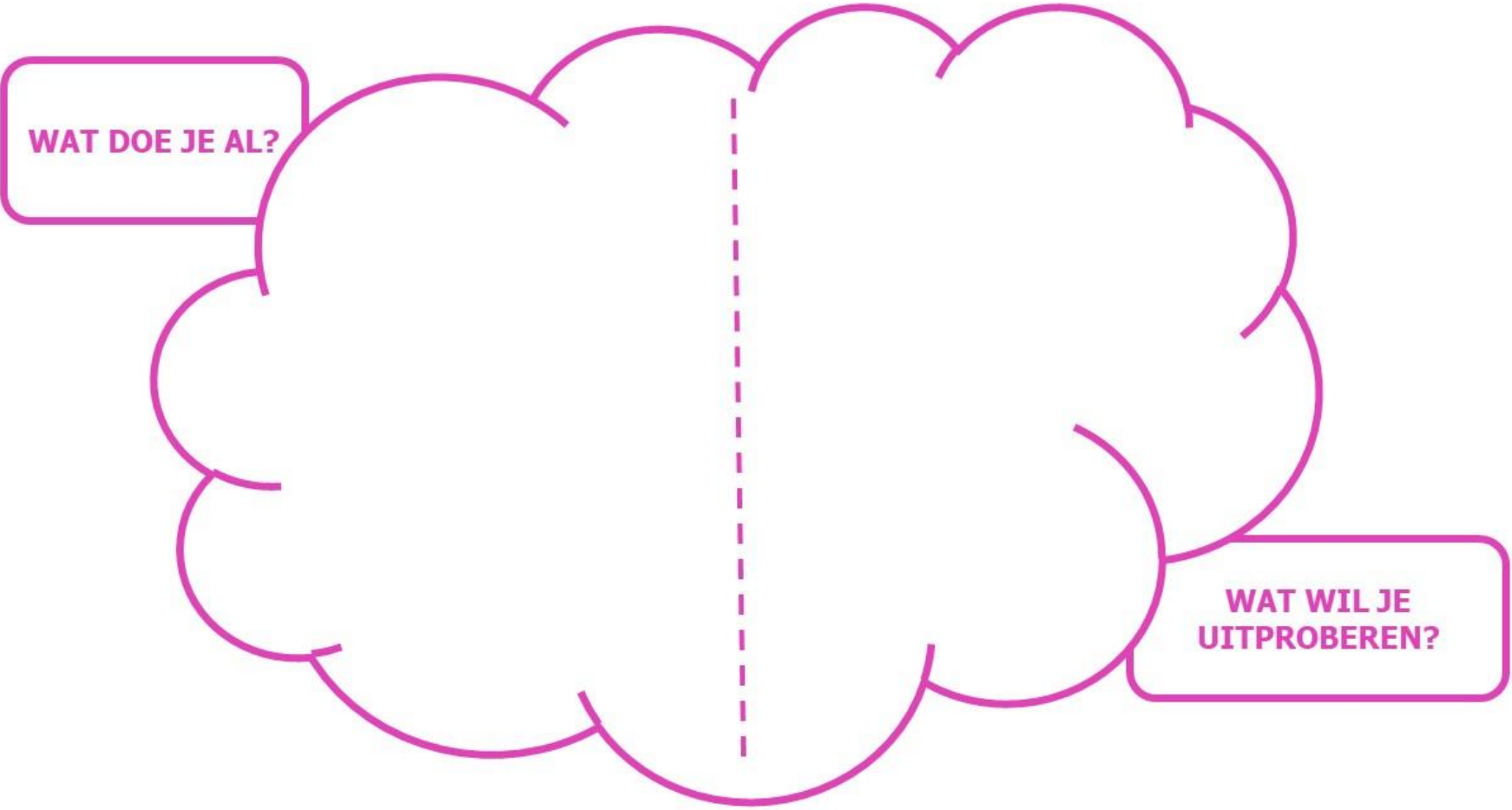
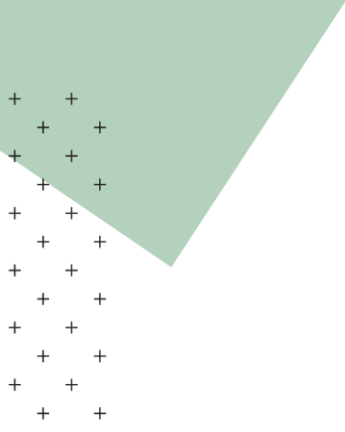

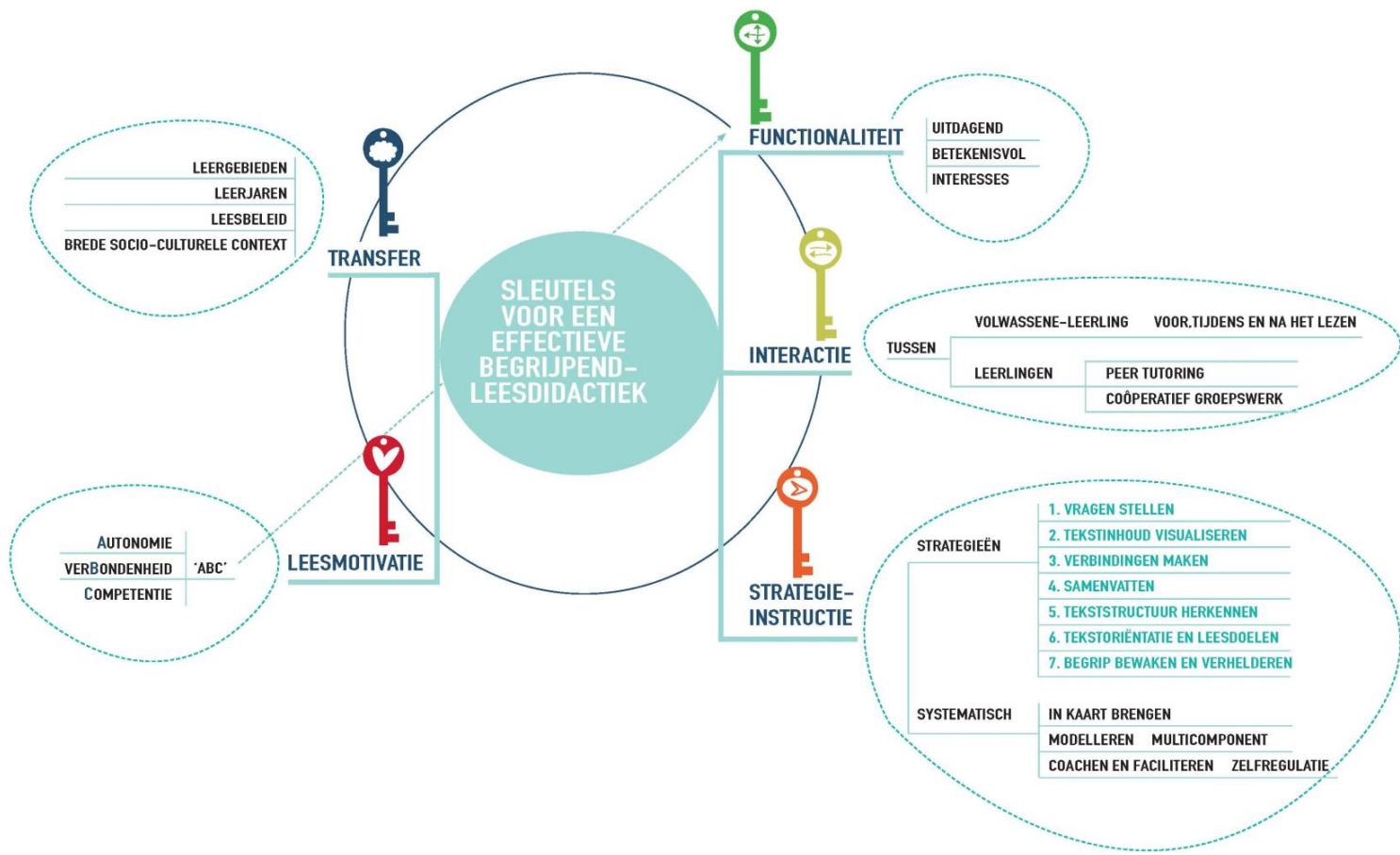

VLOR-review

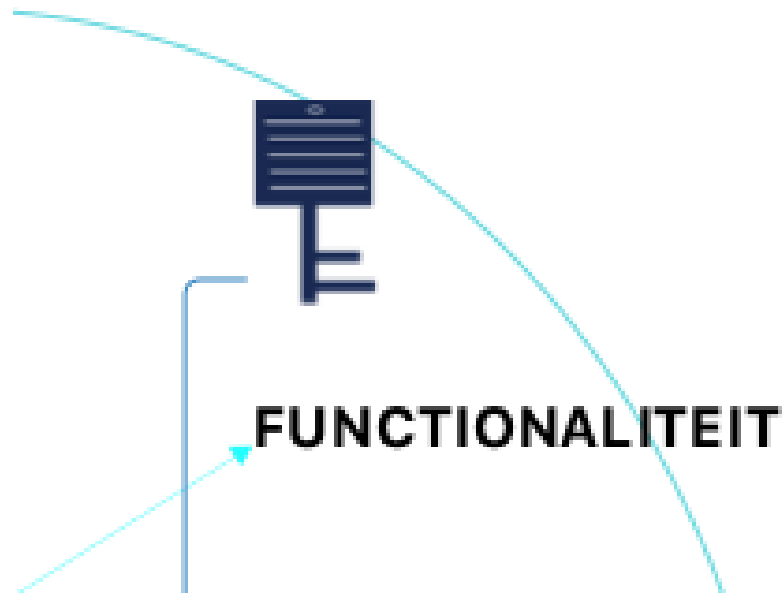

Sleutel 1: functionaliteit

Uitdgend
Betekenisvol
Interesses

Waarom?

Leerlingen ervaren lezen als nuttig en betekenisvol

Actief aan de slag tijdens het lezen

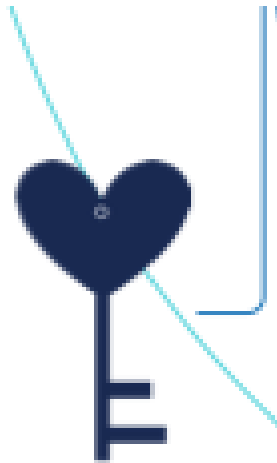
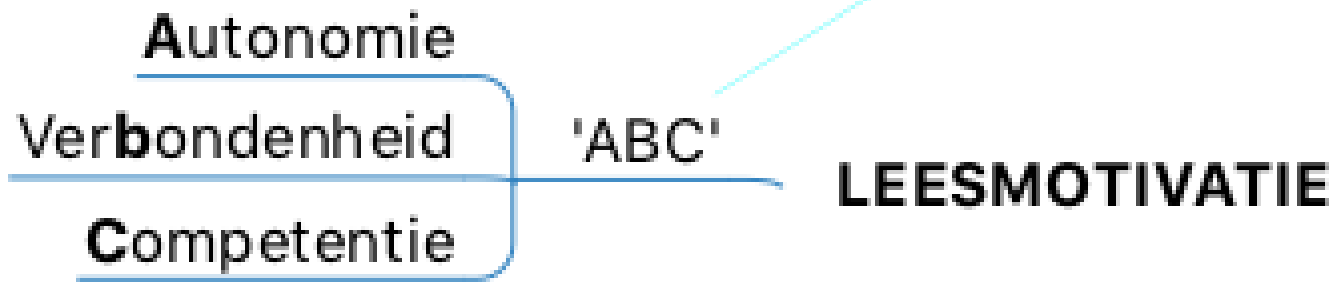
Meer verbindingen met voorkennis

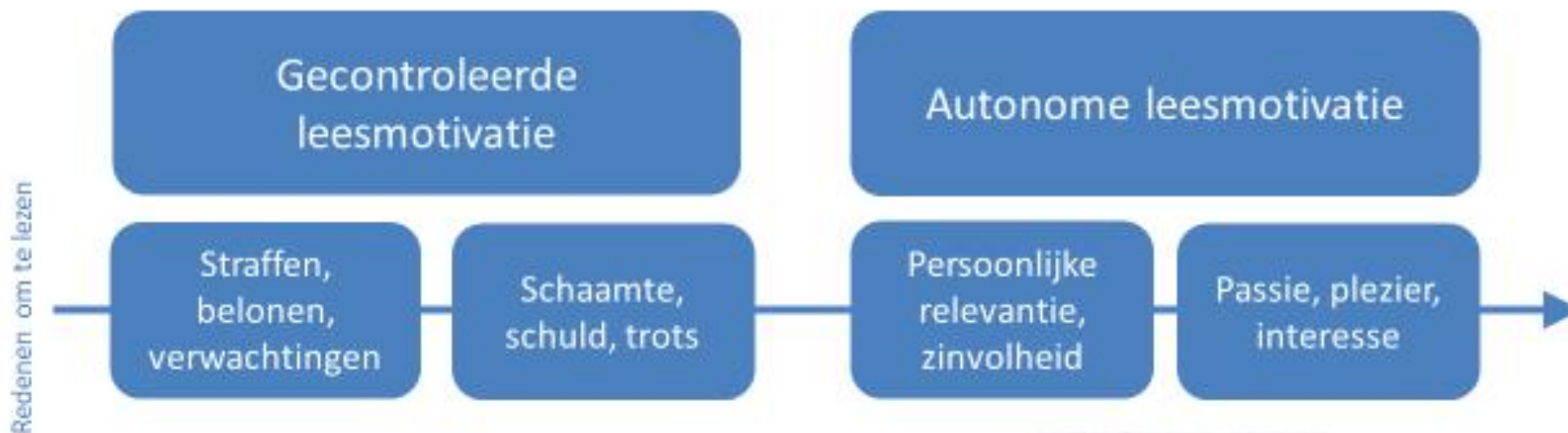

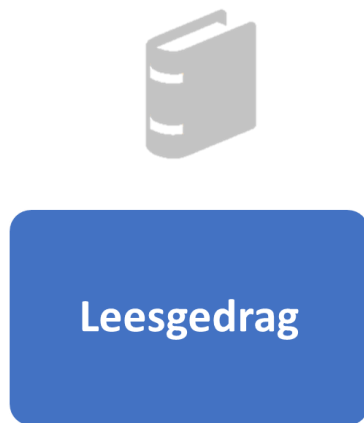
Verhoogde kans op effectief tekstbegrip

Sleutel 2: leesmotivatie

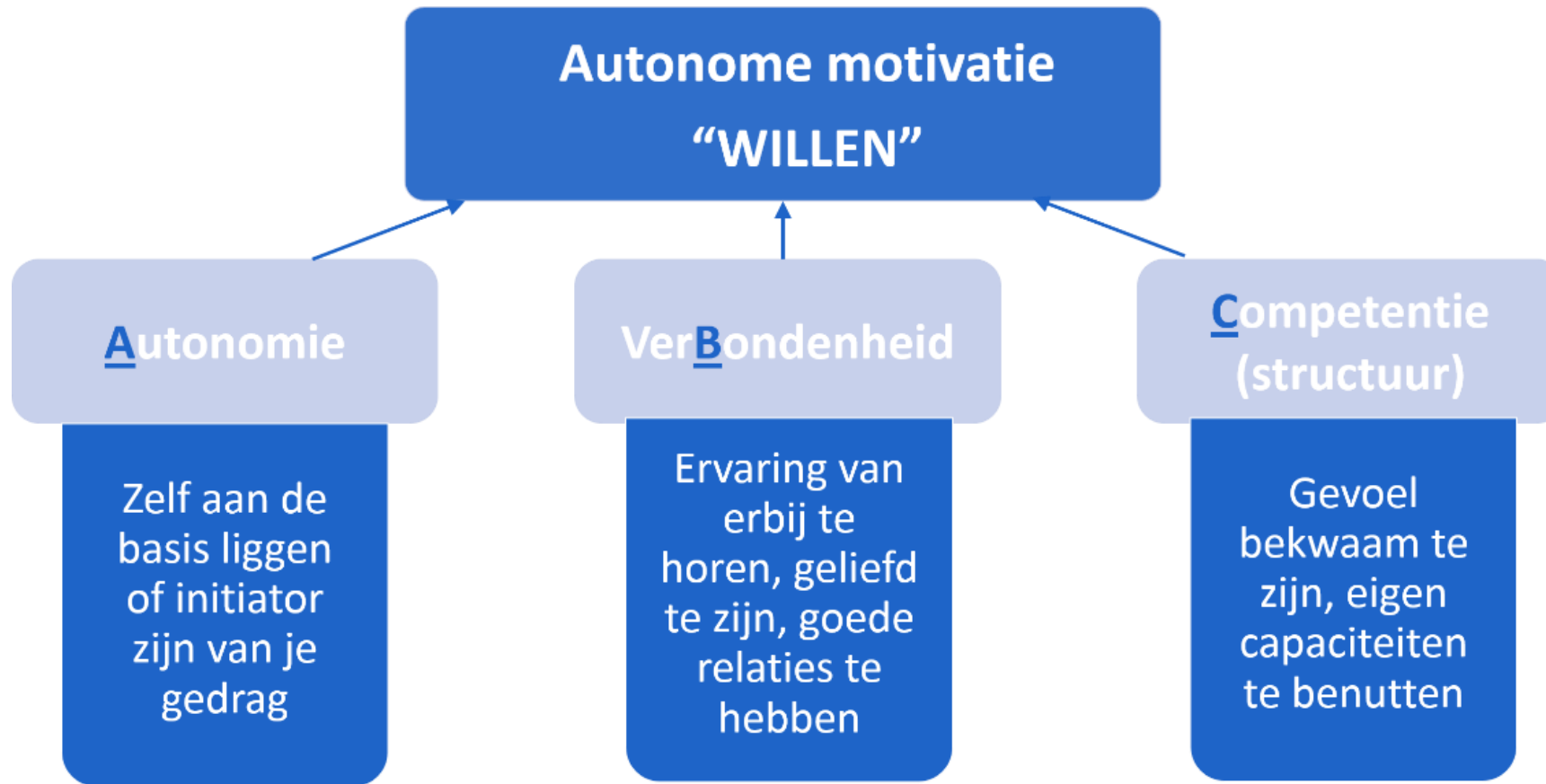

Hoe probeer jij de leesmotivatie van je leerlingen te bevorderen?

In de klas

Autonomie: keuze, relevantie ...

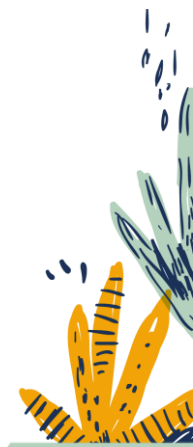
Verbondenheid: samenwerken, praten over boeken ...

Competentie: geschikt tekstniveau, positief bekrachtigen ...

Sleutel 3: strategie-instructie

Leesstrategieën

= een mentale tool die een lezer inzet om begrip te ondersteunen, monitoren of te herstellen

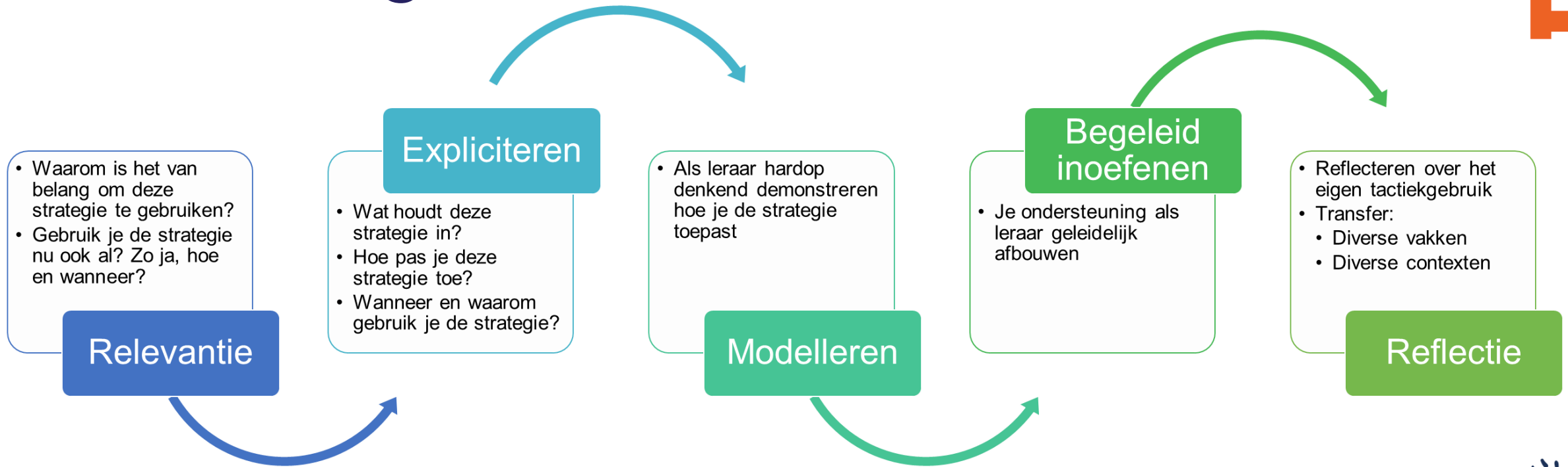
Hebben jullie voorbeelden?

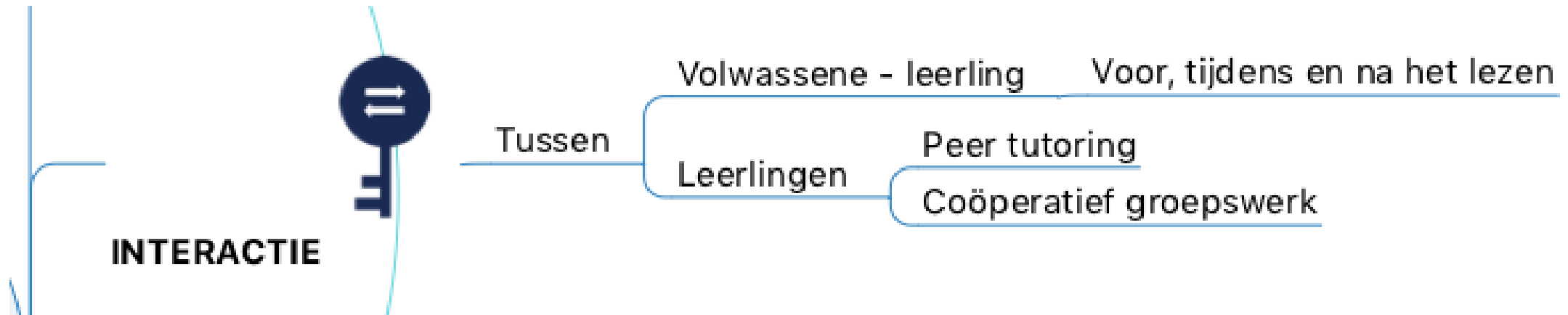
		TYPE	
		COGNITIEF	METACOGNITIEF
FASE	VOOR het lezen	Voorspellen Voorkennis activeren Titels, tussentitels en prenten bestuderen ...	Plannen van de leesaanpak Leesdoelen formuleren ...
	TIJDENS het lezen	Betekenis van moeilijke woorden achterhalen Schematiseren Markeren van sleutelwoorden Hoofd- en bijzaken onderscheiden Jezelf vragen stellen Herlezen Samenvatten (Delen van een) tekst in je eigen woorden formuleren ...	Bewaken van het leesproces- en leesbegrip Planning reviseren Reflecteren op leesbegrip ...
	NA het lezen	Schematiseren Samenvatten (Delen van een) tekst in je eigen woorden formuleren ...	Terugblikken op leesbegrip Terugblikken op leesstrategiegebruik ...

Strategie-instructie

Sleutel 4: interactie

Interactie tussen leraar en leerling

VOOR

Tekstthema introduceren

Voorkennis activeren

Enthousiasmeren

Leesdoel bespreken

...

TIJDENS

In gesprek gaan over de tekst

Onduidelijke passages verhelderen

Vragen stellen of laten opstellen

...

NA

Laten nadenken over betekenis van de tekst

Vragen stellen of laten opstellen

Terugkoppelen naar leesdoel

...

Waarom?

Leren om teksten te begrijpen gaat niet automatisch

Ondersteuning nodig van de leraar

Interactie tussen leerlingen

- In groepjes lezen
- Opdrachten rond de teksten uitvoeren
- Boekgesprekken
- Met verschillende rollen
- ...

Waarom?

Interactie tussen leerlingen

→ Actief aan de slag met informatie uit de tekst

→ Elkaar ondersteunen om tot tekstbegrip te komen

Sleutel 5: transfer

Leergebieden
Leerjaren
Leesbeleid
Brede socio-culturele context

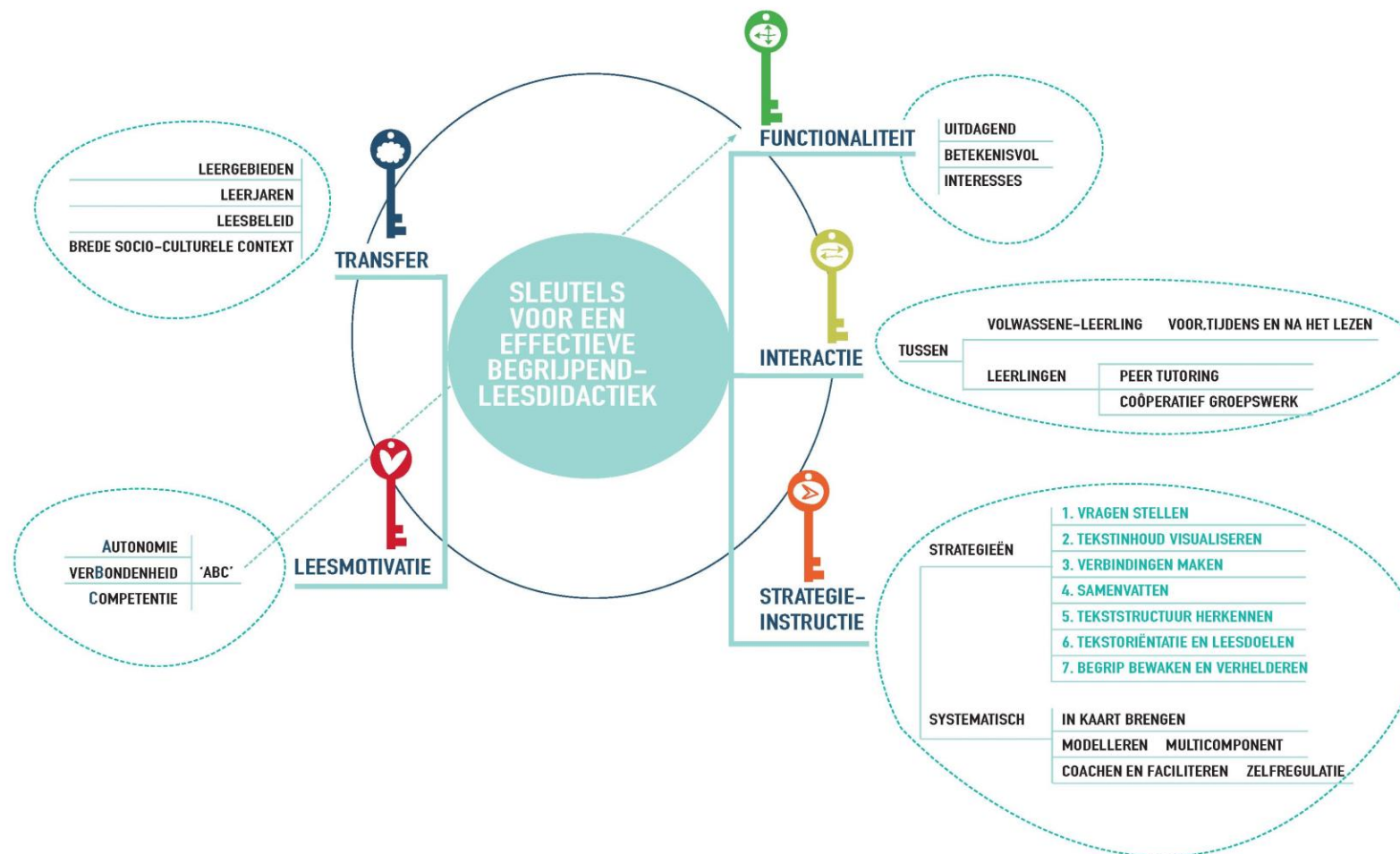
TRANSFER

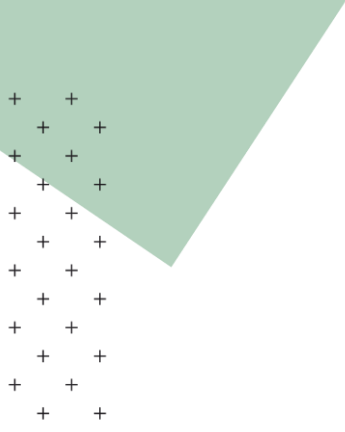

Waarom?

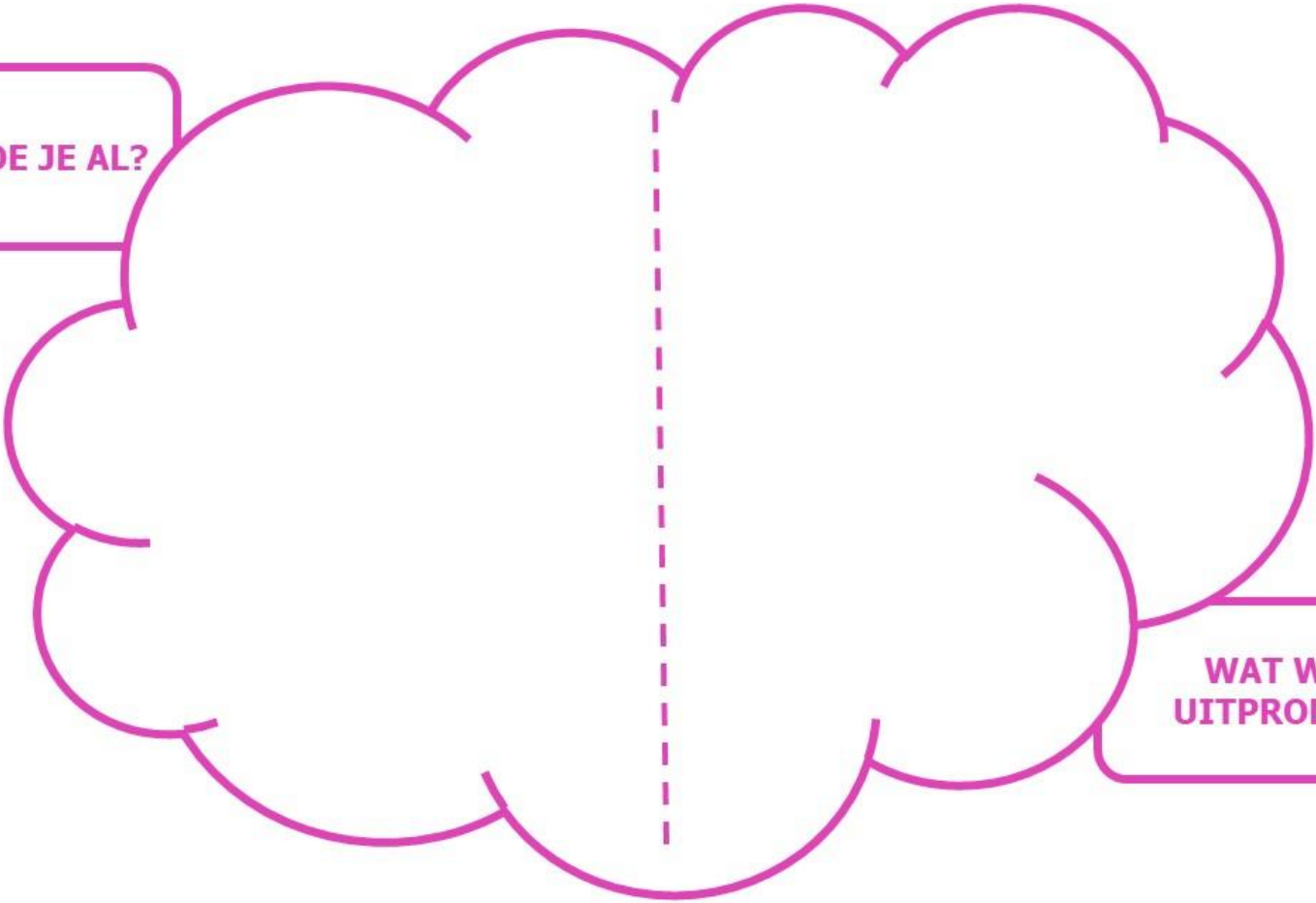
- Nut inzien van lezen
- Meer oefenkansen
- Verhoogde kans dat leerlingen leesstrategieën zullen inzetten buiten de klassieke leeslessen

WAT DOE JE AL?

WAT WIL JE
UITPROBEREN?

Instructieprincipes ProjectExpert

1

Keuze van teksten

INTERESSE

Werken als jobstudent

Technologie in de toekomst

Feit of fictie?

2

Focus op leesstrategieën

Vooruitblikken

Time-out

Terugblikken

Expliciete instructie

ProjectExpert

3

Samenwerking per twee

Speler

Coach

4

Functioneel lezen

Doordachte keuze van teksten

padlet

Principe 1: Keuze van teksten

Hoofdthema

JIJ KIEST!

Subthema

Vervolgteksten

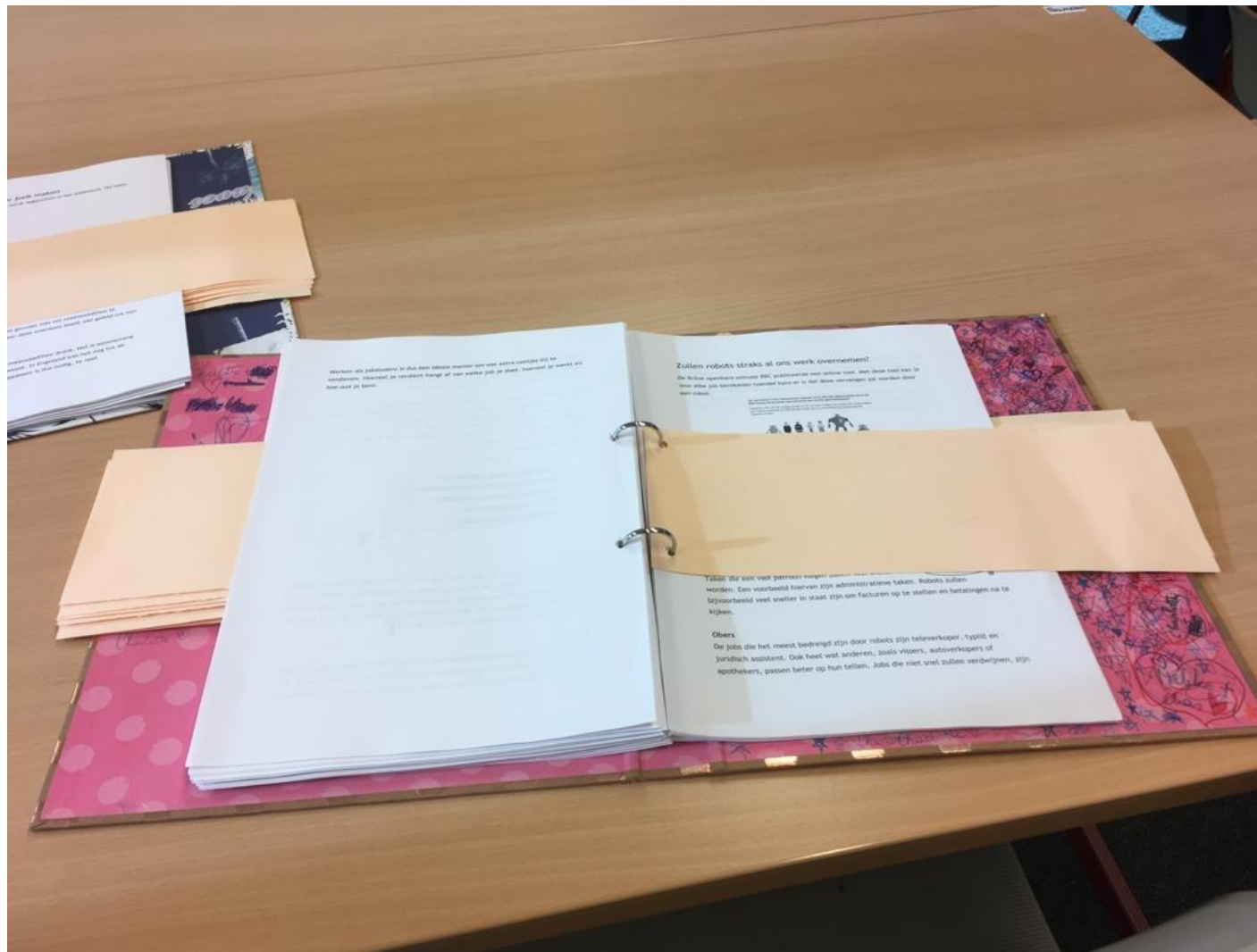
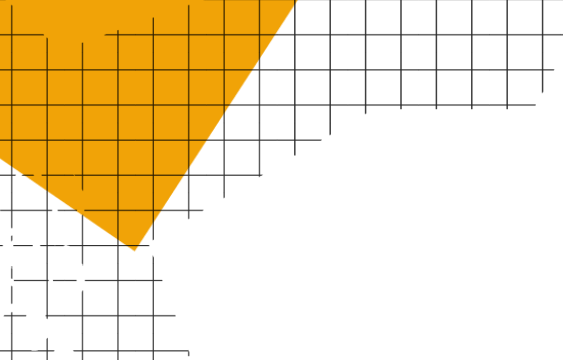
WERKEN ALS JOBSTUDENT

Hoofdttekst	Gelezen?	Verder lezen	Gelezen?
5 tips om snel een studentenjob te vinden		Populaire studentenjobs en waar je ze kan vinden	
		Een studentenjob zoeken via een uitzendkantoor, handig toch? Of niet?	
		Verboden studentenjobs	
		Het sollicitatiegesprek: tips en tricks	

ROL VAN DE LERAAR

Help de leerlingen om een keuze te maken. Ze mogen hun tijd nemen om de verschillende opties te bekijken, maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat ze de hele les aan het kiezen zijn.

Principe 2: Focus op leesstrategieën

Actieve, probleemoplossende lezers

VOOR het lezen

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan?
Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken?
Wat weet je hier al over?

TIJDENS het lezen

Time-out

1 Stop met lezen
Vertel kort waarover de tekst gaat

2 Problemen met moeilijke woorden?
Herken je een deel van het woord?

- Zoek de betekenis op
- in de tekst
  - door de afbeeldingen te bekijken
  - in een (online) woordenboek

Problemen met zinnen of delen van de tekst?

- Lees een stukje tekst traag en zorgvuldig opnieuw én
- denk aan wat je al weet over de tekst
  - denk aan de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen

Lees een stukje verder om je probleem op te lossen

3 Probleem niet opgelost? Vraag hulp aan elkaar of aan de leraar

De ogen van Lynch waren zo pijnlijk en gezwollen dat ze een oogarts bezocht. Deze onderzocht haar en ontdekte het probleem. Hij zag dat er zich allemaal zwarte bolletjes onder haar ooglid hadden gevormd. Die bolletjes bestonden uit samengekoekte mascara. Ze beschadigden haar oogbol en moesten daarom verwijderd worden. Het was de allereerste keer dat de oogarts zoiets zag.

Gelukkig was Lynch op tijd naar de oogarts vertrokken. De dokter kon nog op tijd een operatie uitvoeren om haar ogen te redden. Het duurde wel anderhalf uur voor alle bolletjes verwijderd waren. Als Lynch langer had gewacht, had ze blind kunnen worden.

NA het lezen

Terugblikken

1 Vertel kort waarover de tekst ging

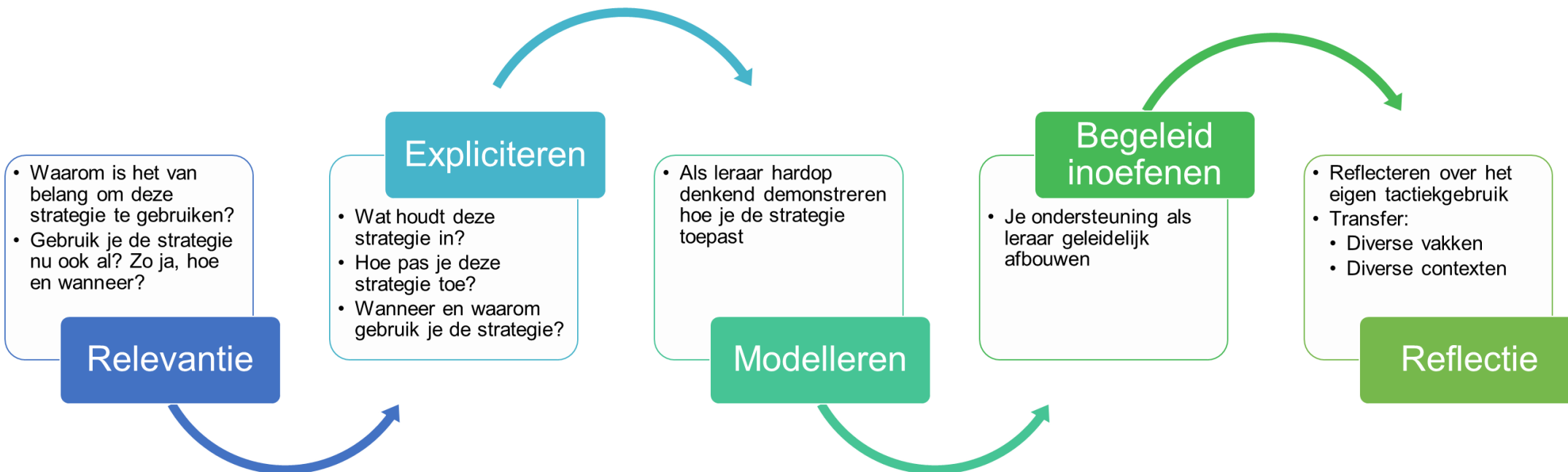
2 Welke tactieken heb je gebruikt?

- Titel, tussentitel en afbeelding bekijken
- Af en toe stoppen met lezen
- Betekenis van moeilijke woorden opzoeken
- Deel van de tekst opnieuw lezen

...

Hoe hebben deze tactieken jou geholpen?

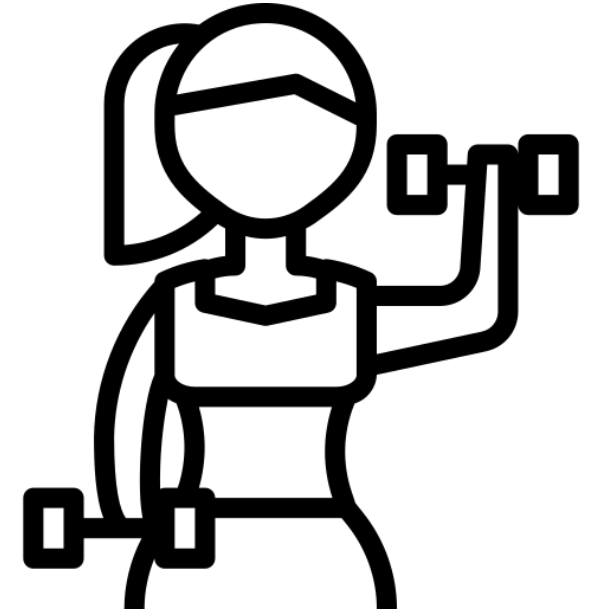
3 Wat vond je van de tekst? (bv. interessant, moeilijk, lang, leuk ...)

Stap 1: relevantie

Waarom is deze tactiek belangrijk?

Gebruik jij deze tactiek nu al? Hoe doe je dat?

Stap 2: expliciteren

Stap 2: expliciteren

NA het lezen

Terugblikken

- 1 Vertel kort waarover de tekst ging
- 2 Welke tactieken heb je gebruikt?
  - 👁️ Titel, tussentitel en afbeelding bekijken
  - 📖 Af en toe stoppen met lezen
  - 🔍 Betekenis van moeilijke woorden opzoeken
  - 📖 Deel van de tekst opnieuw lezen
  - ...Hoe hebben deze tactieken jou geholpen?
- 3 Wat vond je van de tekst? (bv. interessant, moeilijk, lang, leuk ...)

ProjectExpert

VOOR het lezen

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan? Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken? Wat weet je hier al over?

Stap 3: modelleren

Stap 3: modelleren

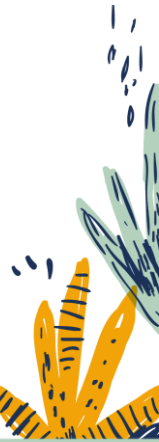
	<p>“Op de tactiekaart staat dat we de titels, tussentitels en afbeeldingen moeten bekijken. Zo zal ik hopelijk al een beetje weten waarover de tekst zal gaan. Leerling 1, kan jij de titel en tussentitels voorlezen?”</p>
	<p>“De titel is: Meneer Alleseter at alles, zelfs een vliegtuig. De tussentitels zijn: smakelijk, tot 1kg metaal per optreden en het menu van Meneer Alleseter.”</p>
	<p>“Oké, en wat zien we op de afbeeldingen?”</p>
	<p>“Een man die een wiel opeet en een vliegtuigje.”</p>

Stap 4: begeleid inoefenen

Cruciale rol van de leraar

- Observeren
- Ondersteuning bieden waar nodig
- Differentiëren
  - Filmpje opnieuw tonen
  - Tactiekkaart verduidelijken
  - Teksten aanpassen
  - ...

Stap 5: reflectie

Vooruitblikken

Terugblikken

Time-out

Hoe goed ben jij in het begrijpen van teksten?

Beginner

Ik begrijp het nog niet helemaal. Ik heb hulp nodig.

Doorgroeier

Ik begrijp het bijna. Soms heb ik nog hulp nodig

Gevorderde

Ik begrijp het. Maar soms maak ik nog een fout.

Expert

Ik begrijp het perfect. Ik zou het kunnen uitleggen aan anderen.

Reflectie

Principe 3: Samenwerken per twee

Een goede verstandhouding
(= goed kunnen samenwerken)

Verskillend leesniveau
(= heterogene groep)

Speler

- lees de tekst hardop voor
- pas de tactiek toe, samen met de coach

Coach

- lees in stilte mee
- lees de tactiekkaart en bepaal jullie tactiek
- pas de tactiek toe, samen met de speler

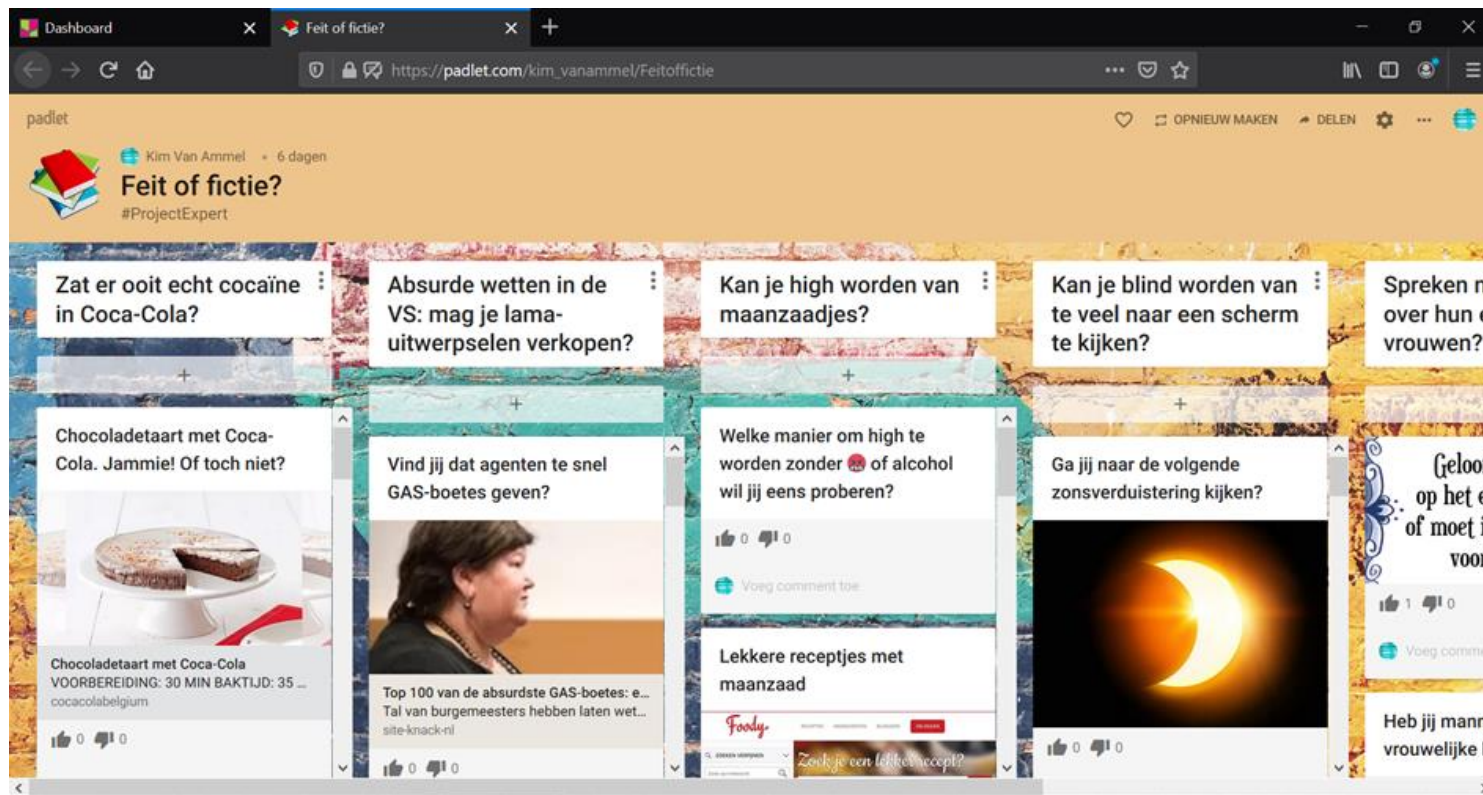
Principe 4: Functioneel lezen

Doordachte keuze van teksten

- Vragen *bv. hoeveel verdien je met een studentenjob?*
- Fake news *bv. zat er ooit echt cocaïne in Coca-Cola?*
- Eigen ervaringen *bv. hoe tonen jongens hun emoties?*
- Misvattingen *bv. zullen al onze jobs overgenomen worden door robots?*

Principe 4: Functioneel lezen

1

Keuze van teksten

INTERESSE

Werken als jobstudent

Technologie in de toekomst

Feit of fictie?

2

Focus op leesstrategieën

Vooruitblikken

Time-out

Terugblikken

Expliciete instructie

ProjectExpert

3

Samenwerking per twee

Speler

Coach

4

Functioneel lezen

Doordachte keuze van teksten

padlet

Lesopbouw

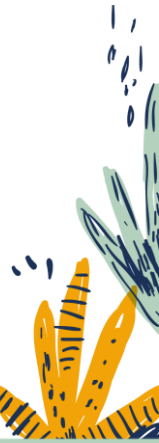
Lesverloop – lessenreeks – voorbeeld les

ProjectExpert

HANDLEIDING VOOR LERAREN

Lesverloop

Inleiding

- Motiverende start
- Korte herhaling van de vorige les

Leskern

- Nieuwe tactiek aanbrenge via expliciete instructie
- Begeleid inoefenen in groepjes van twee

Afsluiter

- Padlet
- Reflectiemoment

Lessenreeks

- Les 1: intro
- Les 2: vooruitblikken
- Les 3: terugblikken
- Les 4: vooruitblikken + terugblikken
- Les 5: time-out moeilijke woorden
- Les 6: time-out moeilijke zinnen of delen van de tekst
- Les 7-12: inoefenen

Voorbeeld les 2

- Kies een partner
- Lees de handleiding
- Eerste bedenkingen delen met partner
- Reflectie in groep

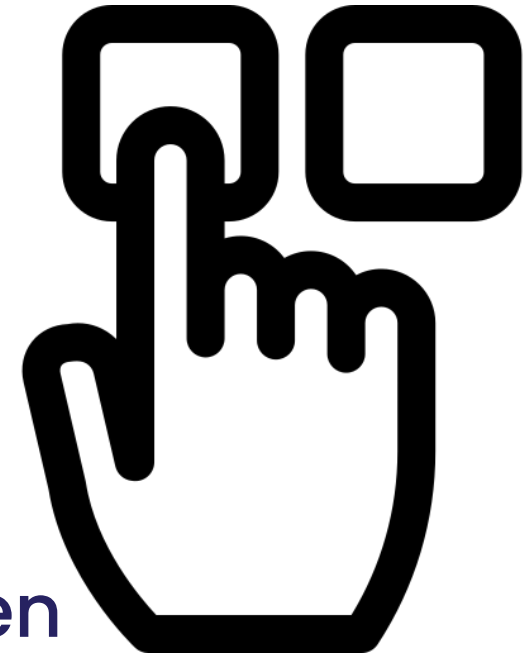
Les 7-11: inoefenen

KEUZE!

5 mogelijke inleidingen

Differentiatie tijdens begeleid inoefenen

5 mogelijke reflectiemomenten

Inleidingen

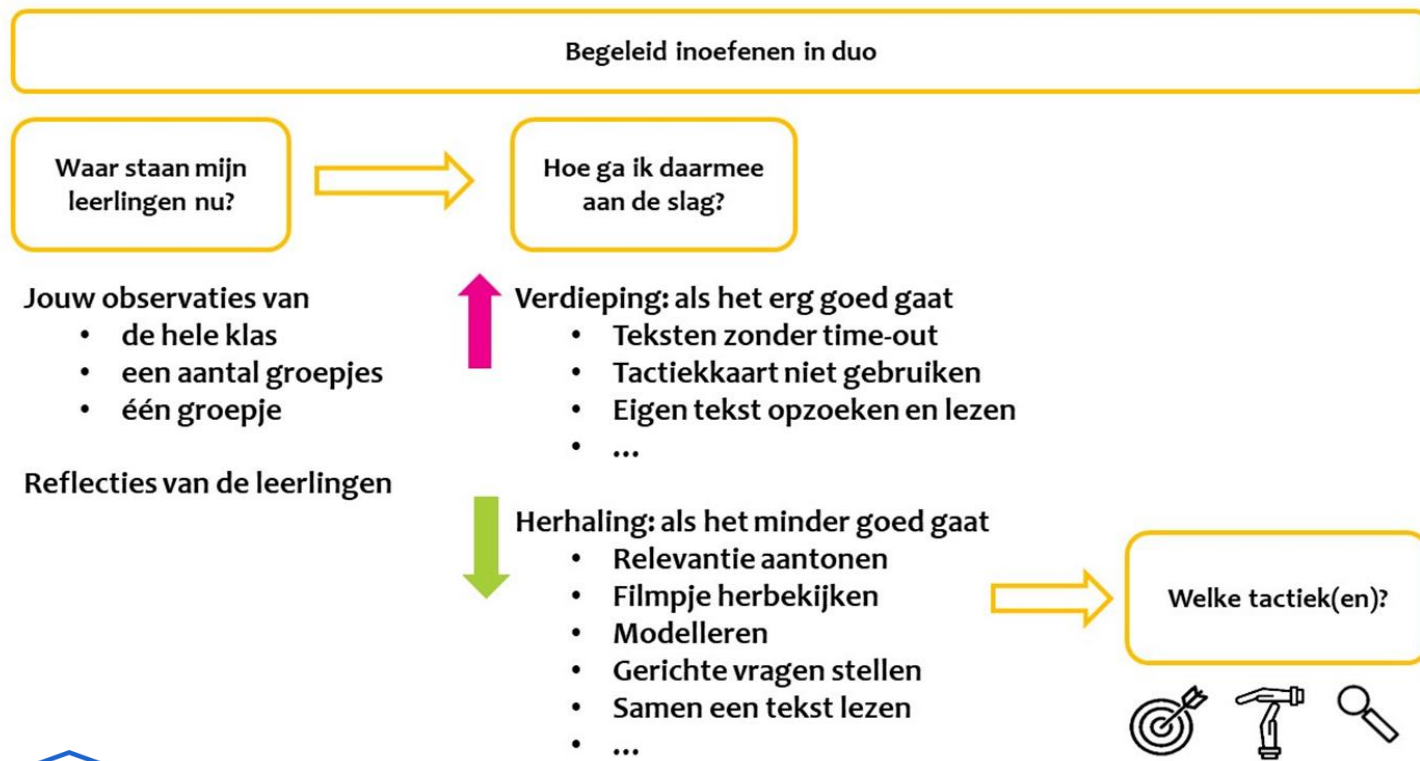

Op en neer
De mensen in mijn maag bieden geen verweer
Op en neer
Open toe
Nooit word ik moe
Op en neer
wat ben ik?

Differentiatie tijdens begeleid inoefenen

Reflectiemomenten

Go to www.menti.com and use the code 29 77 13

Wat lukt al goed?

- 1st Naar elkaar luisteren
- 2nd Niet te luid praten
- 3rd Enkel praten tegen je groepsgenoot
- 4th Niet door elkaar praten

Mentimeter

0

Vooruitblikken					
Terugblikken					
Time-out					

Hoe goed ben jij in het begrijpen van teksten?

Beginner

Ik begrijp het nog niet helemaal. Ik heb hulp nodig.

Doorgroeier

Ik begrijp het bijna. Soms heb ik nog hulp nodig.

Gevorderde

Ik begrijp het. Maar soms maak ik nog een fout.

Expert

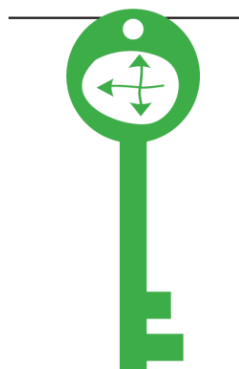
Ik begrijp het perfect. Ik zou het kunnen uitleggen aan anderen.

Tot slot

Begrijpend lezen bevorderen in jouw klas

5 sleutels voor effectief begrijpend lezen

Begrijpend lezen = een topsport

Toegang tot materialen

<https://www.dropbox.com/sh/kdkee1ufbfs3gm4/AADQHyLaXgCGoCLwpcIpAMMEa?dl=0>

Meer lezen?

VLOR–review: [Sleutels voor effectief begrijpend lezen | Vlor](#)

[Contact: kimvanammel@hotmail.com](mailto:kimvanammel@hotmail.com)

